

Duurzaamheidsbenchmark Heerhugowaard

Bergen, 13 april 2018

Drs. J. Dagevos

telos brabants centrum voor
duurzame ontwikkeling

Inhoud presentatie

- De opdracht
- Telos'visie op duurzame ontwikkeling
- Methodologie en aanpak
- Overview van de resultaten per kapitaal
- Ontwikkeling in de tijd
- Benchmark
  - Gemeente met dezelfde typologieën
  - Buurgemeenten
- Hoe het instrumentarium te gebruiken?

De onderzoeksopdracht

telos brabant's centrum voor
duurzame ontwikkeling

Onze onderzoekopdracht:

- Compleet duurzaamheidsportret van Heerhugowaard op basis van de Telos-methodiek
  - Vergelijking van de prestaties van Heerhugowaard met haar buurgemeenten
  - Schets van de ontwikkeling van de veranderende prestaties in de tijd
  - Energietransitie in Heerhugowaard
-

Telos'visie op duurzame ontwikkeling

telos brabant's centrum voor
duurzame ontwikkeling

Telos-visie in vogelvlucht (1)

Definitie duurzame ontwikkeling sluit aan bij de opvatting van de Commissie Brundtland in haar rapport “Our Common Future” uit 1987.

“Een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder het vermogen van toekomstige generaties in gevaar te brengen om in hun eigen behoeften te voorzien.”

Telos-visie in vogelvlucht (2)

- Onderscheid in drie kapitalen: optimalisatie van het geheel van economisch, ecologisch en sociaal-cultureel kapitaal.
- Houdbaar over generaties heen (TIJD)
- Houdbaar zijn op alle schaalniveaus: lokaal tot internationaal (RUIMTE)

Duurzame ontwikkeling (1)

Betreft de mate waarin economische, sociaal-culturele en ecologische ontwikkelingen:

- Niet op elkaar worden afgewenteld (defensieve visie)
  - Elkaar versterken (win-win situaties) (offensieve visie)
  - Zowel onderling, als in tijd en ruimte
  - Is dus meer dan 'milieu plus'
  - Betreft visie op maatschappelijke (i.p.v. economische) groei en vraagt dus ook om een dergelijke visie
  - Met nadruk op in elkaar grijpen van economische, sociaal-culturele en ecologische innovaties
-

Duurzame ontwikkeling (2)

- Is een *zoektocht*, die gekenmerkt wordt door onzekerheid
  - Is expliciet *normatief*: vertrekt vanuit een visie hoe de samenleving zich zou moeten ontwikkelen
  - Is *strategisch*: de lange termijn staat centraal, niet de korte
  - Is een *dynamisch* begrip voortdurend aan verandering onderhevig
  - Gaat voortdurend gepaard met *fictie*
  - Vraagt om creativiteit, enthousiasme, out of the box denken, innovaties, zoeken naar nieuwe verbindingen/combinaties
  - Verdraagt zich slecht met verkokering en bureaucratie
-

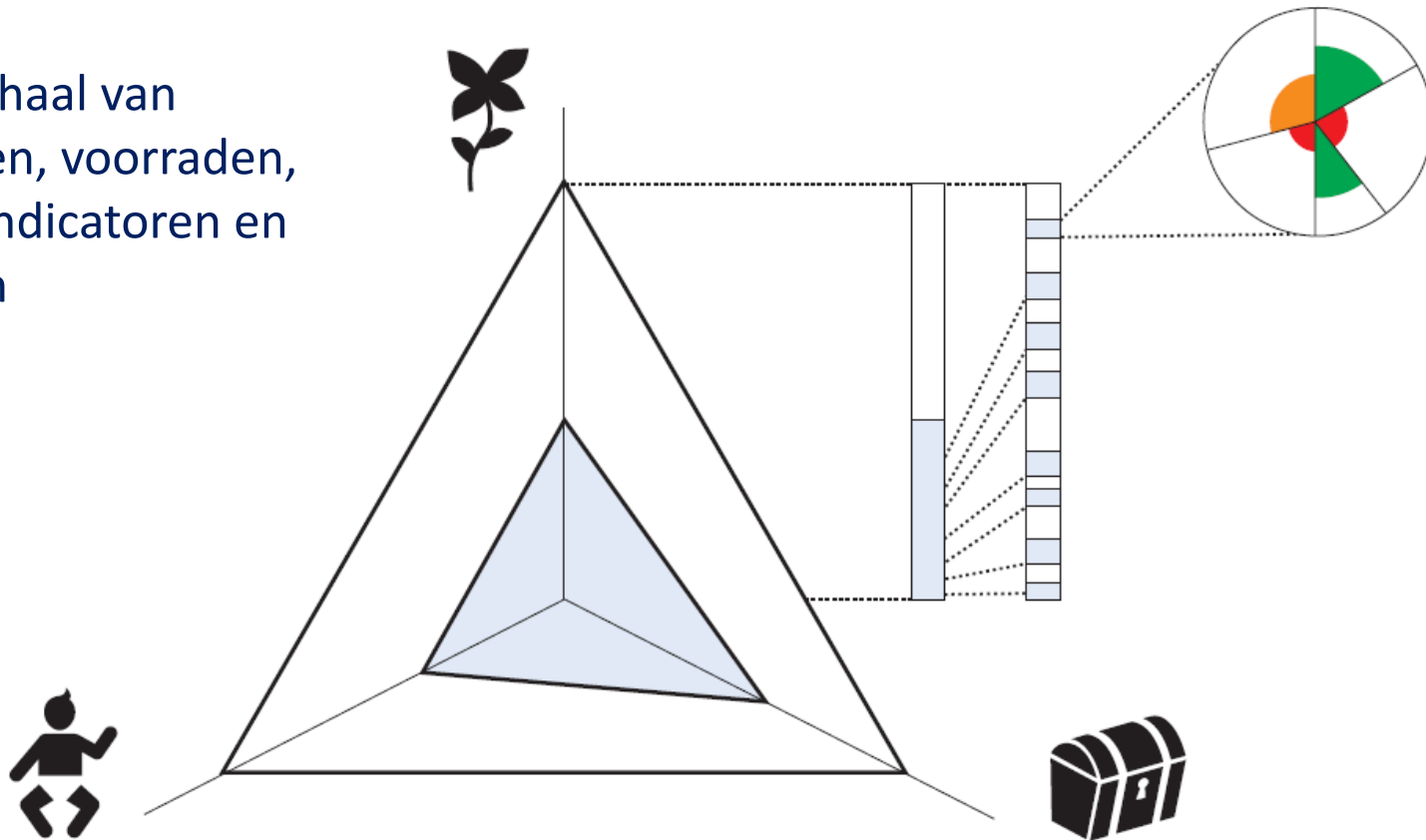
De methodologie en aanpak

telos brabants centrum voor
duurzame ontwikkeling

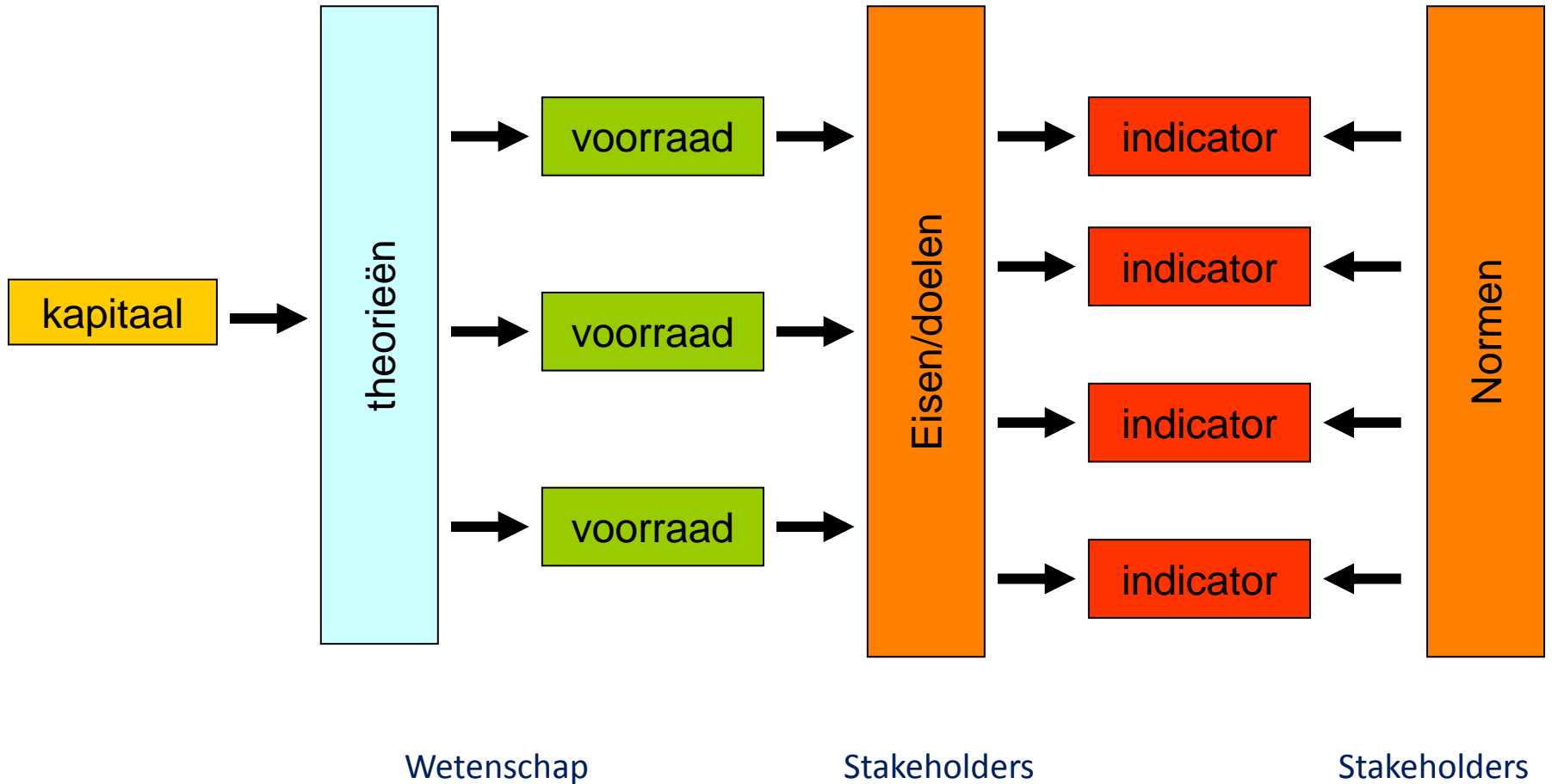
Onze opdracht: duurzaamheidportret voor Heerhugowaard

Een verhaal van
kapitalen, voorraden,
eisen, indicatoren en
normen

Opbouw Duurzaamheidsbenchmark

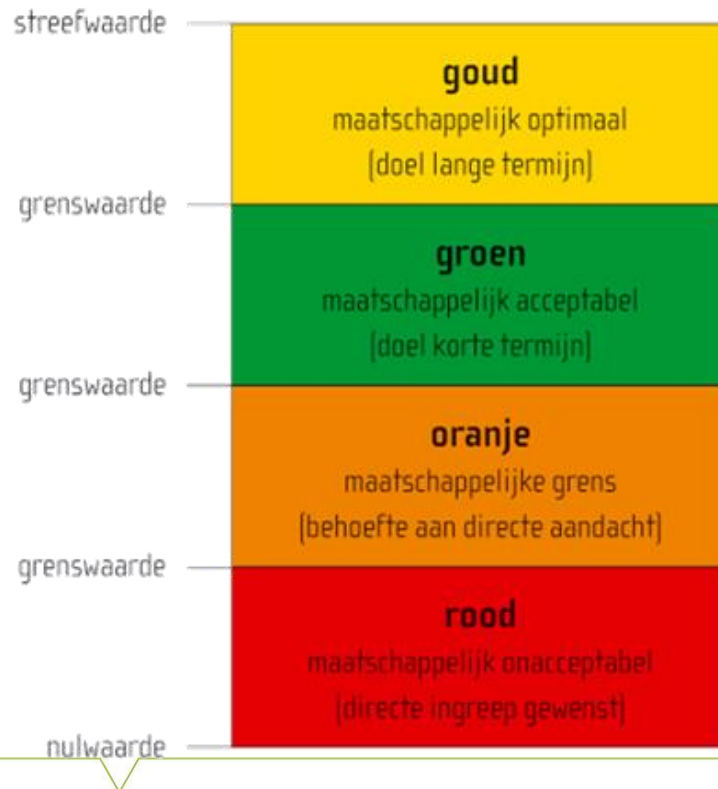
Voorraden per kapitaal (benchmark)

Ecologisch Kapitaal	Social-cultureel kapitaal	Economisch Kapitaal
Natuur & landschap	Maatschappelijke participatie	Arbeid
Bodem	Economische participatie	Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
Water	Veiligheid	Infrastructuur & bereikbaarheid
Lucht	Wonen & woonomgeving	Concurrentievermogen
Energie en klimaat	Gezondheid(szorg)	Kennis
Afval	Onderwijs	
Hinder & calamiteiten	Kunst & cultureel erfgoed	

Normen

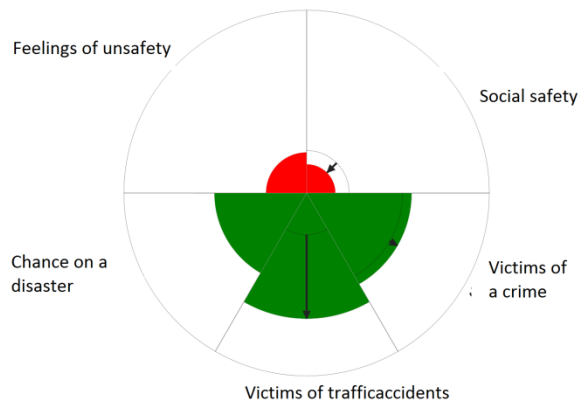
Normen gebaseerd op regionale vergelijking, wettelijke normen of vergelijking in de tijd uitgedrukt met behulp van kleuren

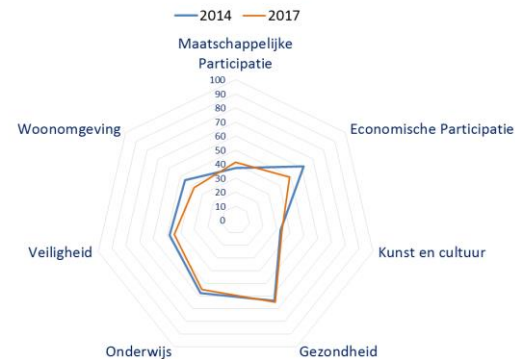
Beeldtaal

- Taarten per voorraad die de indicatorscores laten zien

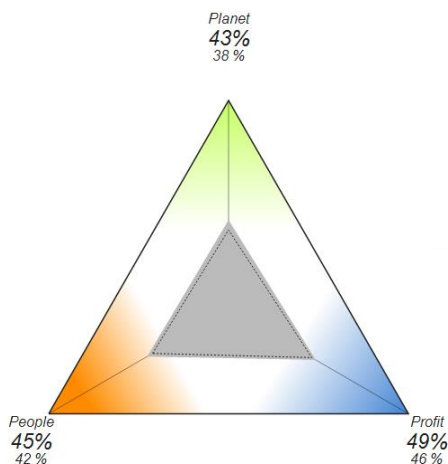

- Spiders per kapitaal die de voorraadscores laten zien

Sociaal-Cultureel kapitaal

- Driehoek die de kapitaalscores laat zien

Nationale Monitor: de basis

- **Voor alle 388 Nederlandse gemeenten**
  - **Dataverzameling:**
    - Gebaseerd op publiek beschikbare bronnen: CBS, GGD, Nationaal Bodemsaneringsonderzoek, Biodiversiteitsnetwerk, Klimaatmonitor etc.
    - Indicatoren zijn uitgezonderd die niet voor alle 393 gemeenten beschikbaar zijn of verouderd zijn.
  - **Resultaat: database met 105 indicatoren voor iedere Nederlandse gemeente**
  - **Bepalen van de duurzaamheidsdoelen per voorraad en normen voor iedere indicator**
    - Bepalen van de doelen door Telos gedaan op basis van national en international beleid en op basis van 15 jaar ervaring op dit terrain.
    - Bepalen van de normen voor iedere indicator door Telos gedaan op basis van beleidsstukken, (internationale) afspraken zoals de Kaderrichtlijn Water, vergelijking, expert judgement.
-

Sociaal-cultureel kapitaal

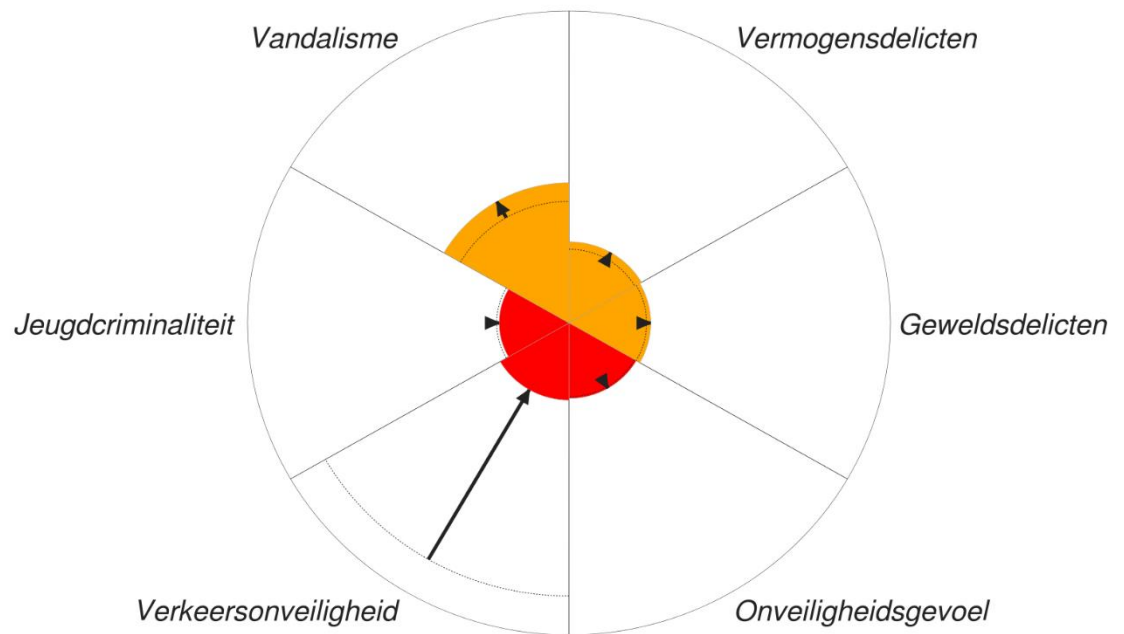
telos brabants centrum voor
duurzame ontwikkeling

Veiligheid

Reden tot zorg

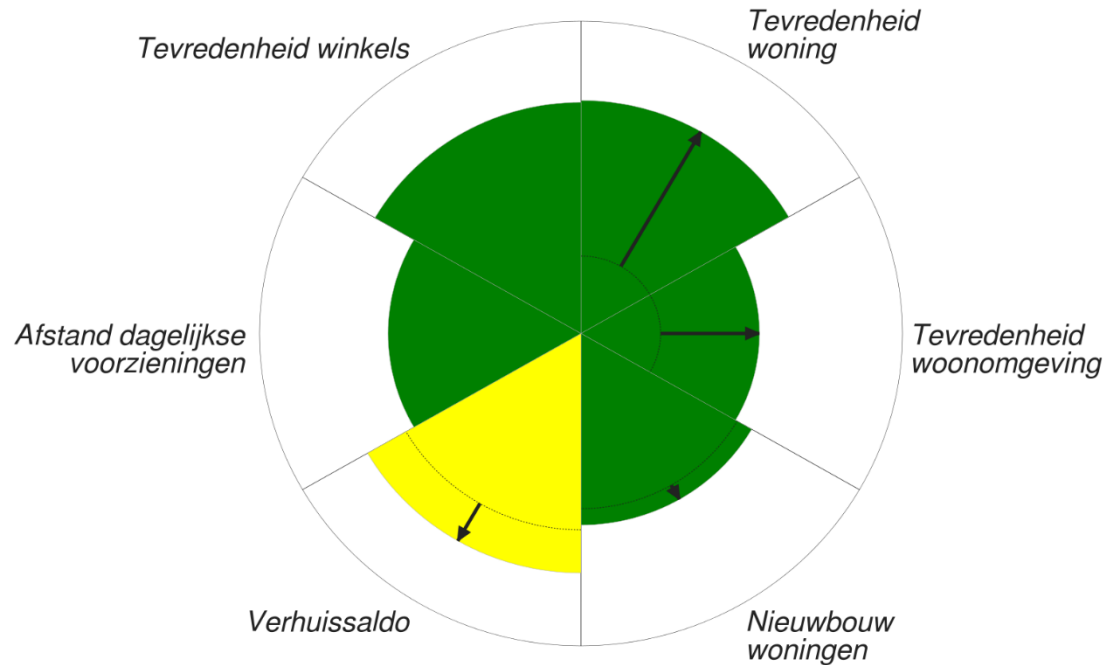
- Zowel de subjectieve als de objectieve veiligheidscijfers geven aanleiding tot zorg
- Hoewel aantal geweldsdelicten, vermogensdelicten, vandalisme en onveiligheidsgevoel licht verminderd zijn, zijn de resultaten matig.
- Sterke toename verkeersonveiligheid.
- Lichte toename jeugdcriminaliteit.

Woonomgeving

Zeer positief en verbeterd in de tijd

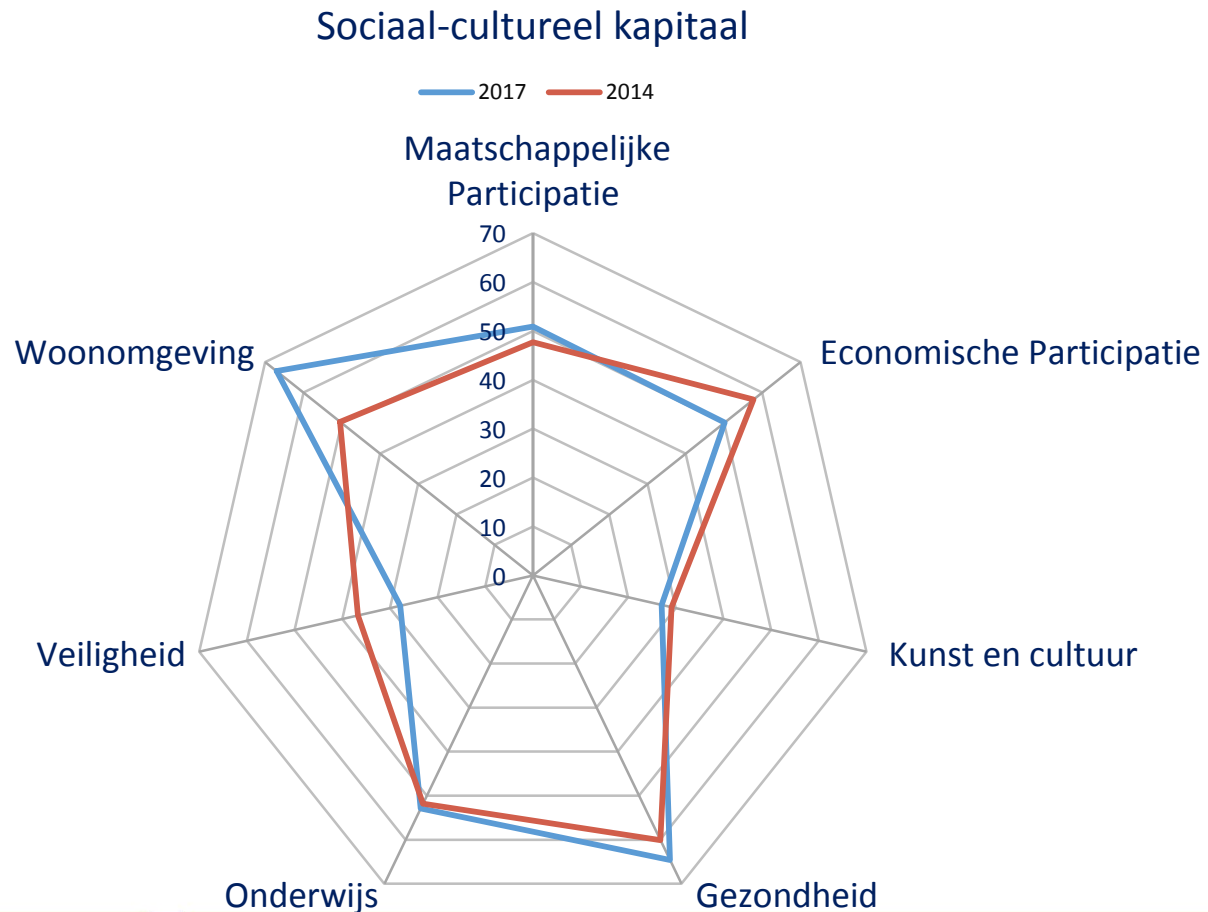
- Sterk verbeterde tevredenheid met woningen en woonomgeving.
- Zeer positief verhuissaldo, samenhangend met goede en licht verbeterde score nieuwbouwwoningen op optimaal niveau.
- Aanbod aan voorzieningen en tevredenheid winkels acceptabel

Lichte verbetering ten opzichte van 2014

Sterk verbeterde woonomgeving en gezondheid.

Druk op veiligheid en economische participatie

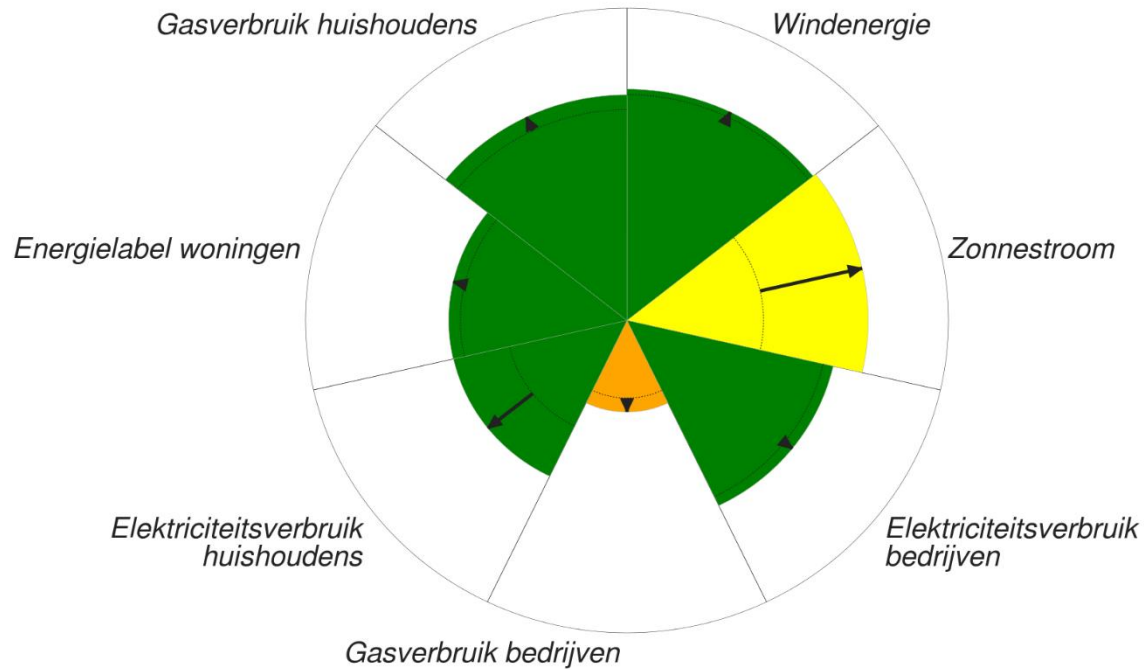
Ecologisch kapitaal

telos brabants centrum voor
duurzame ontwikkeling

Energie

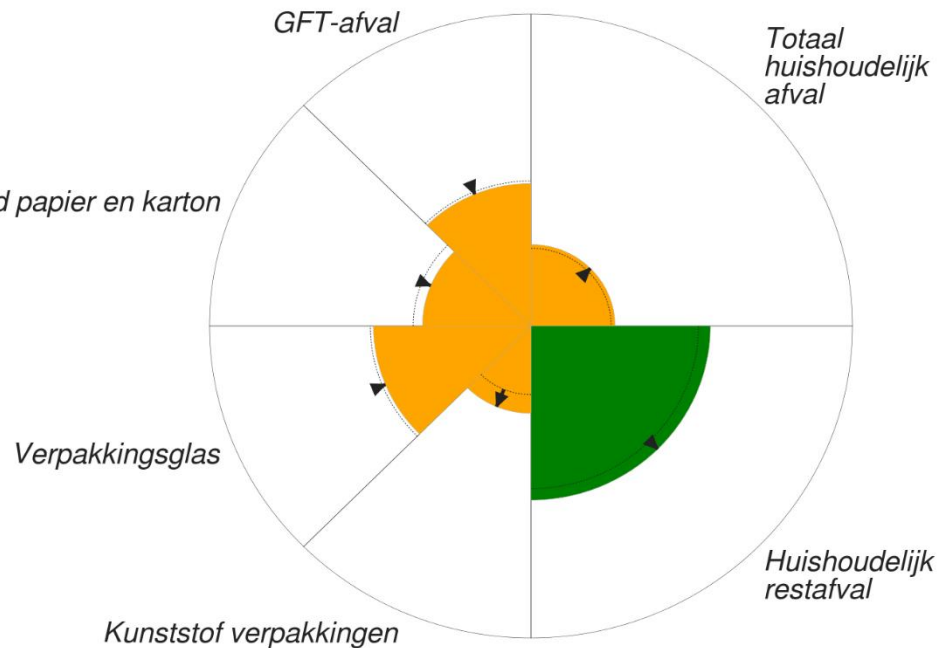
Uitstekende en sterk verbeterde resultaten

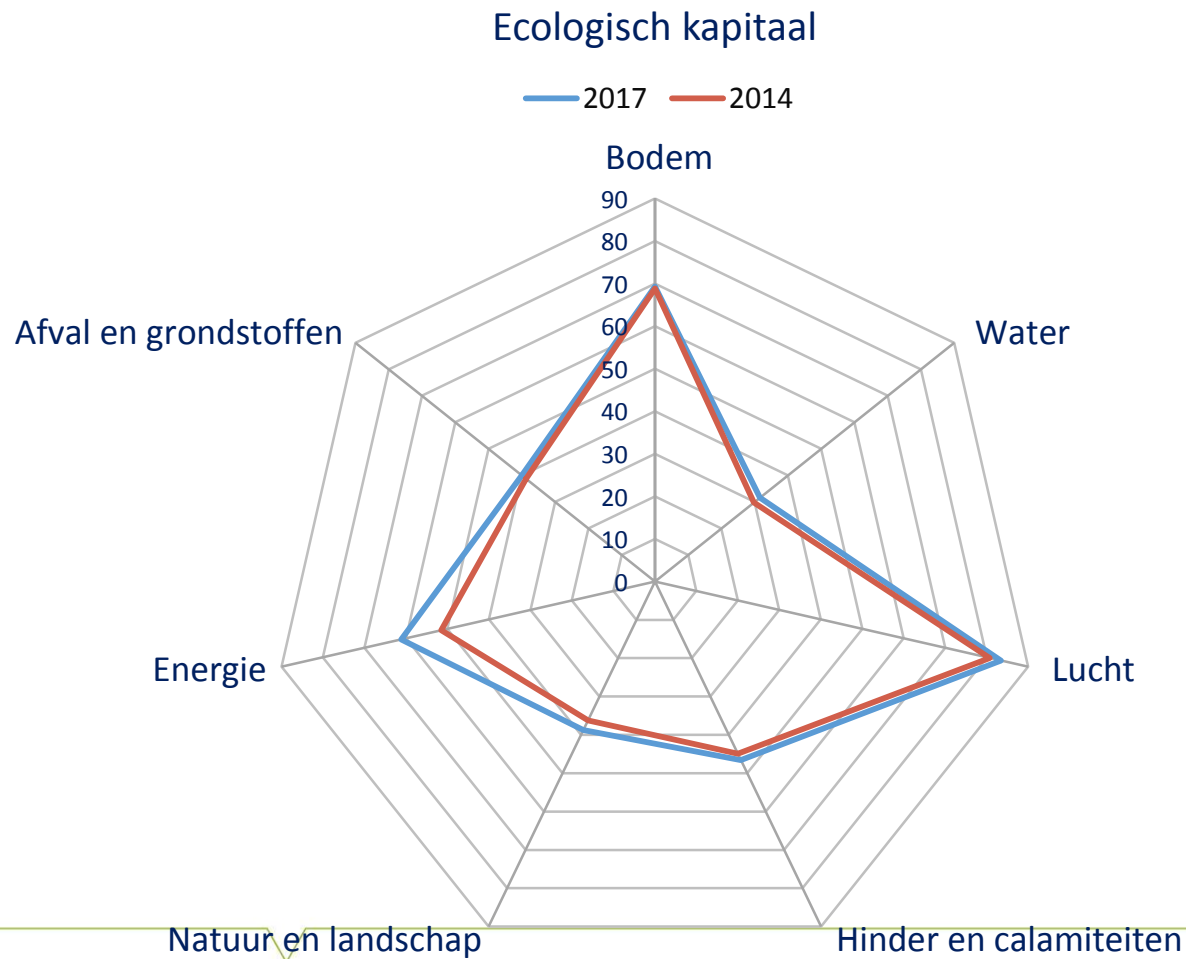
Afval en Grondstoffen

Ruimte voor verbetering

- Het overall beeld is wisselend qua ontwikkeling in de tijd en qua resultaat
- Voor verpakkingsglas, oud papier en GFT zijn de resultaten niet verbeterd sinds 2014 en zijn de scores matig
- Voor de andere soorten afval geldt dat de resultaten licht verbeterd zijn, maar voor huishoudelijk afval en kunststofverpakkingen is er ruimte voor verbeteringen

Verbetering totaalscore ecologisch kapitaal als gevolg energietransitie

Economisch kapitaal

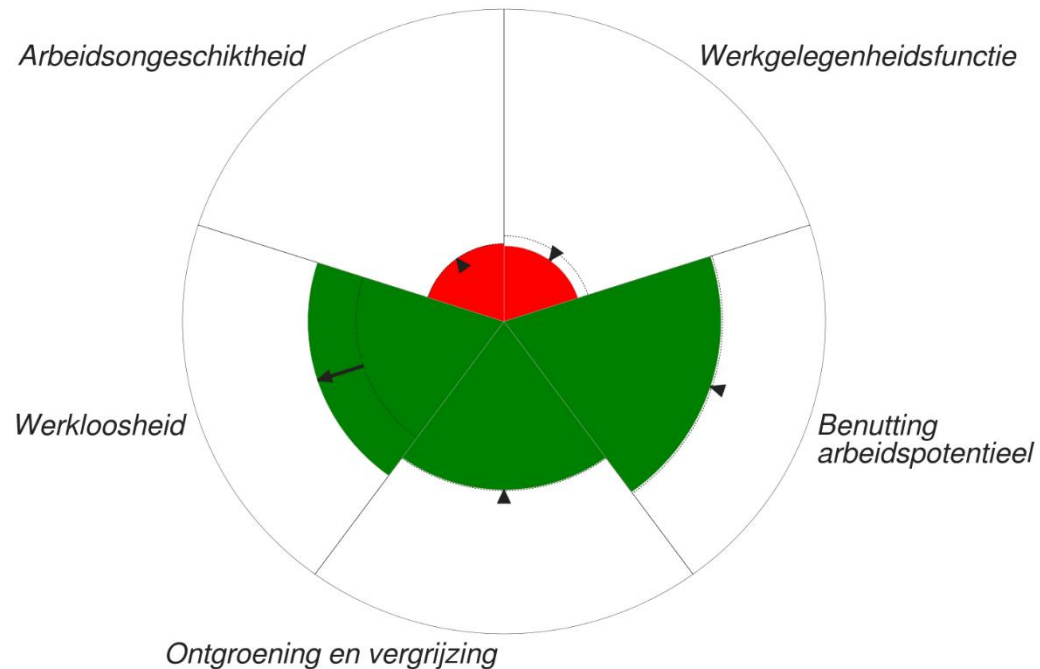

telos brabants centrum voor
duurzame ontwikkeling

Arbeid

Twee gezichten

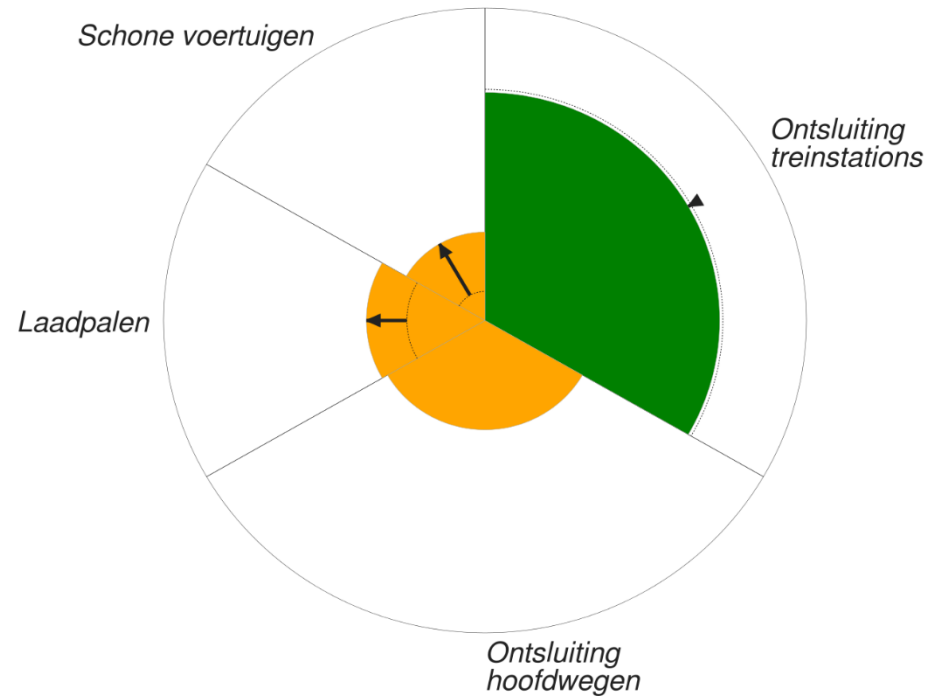
- Lage werkgelegenheidsfunctie + veel arbeidsongeschikten.
- Tegelijkertijd sterk afgenomen werkloosheid
- (Nog) geen echt probleem met ontgroening en vergrijzing

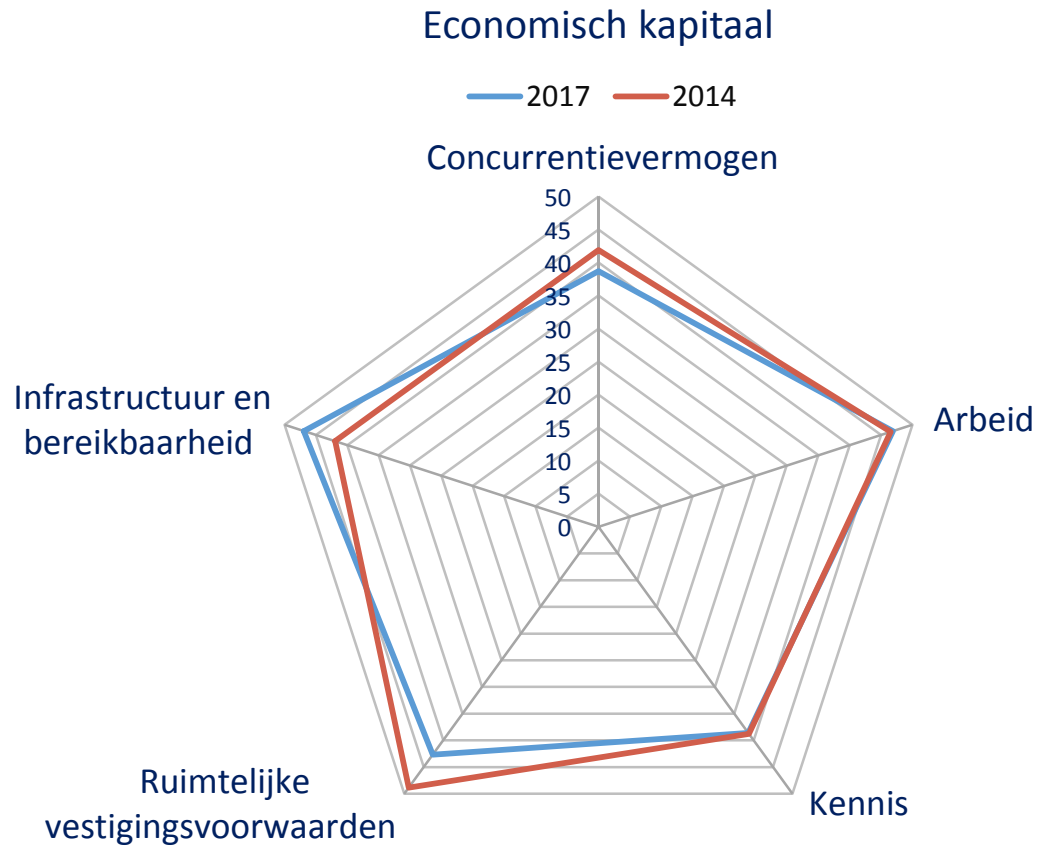
Infrastructuur en bereikbaarheid

Nog ruimte voor verbetering

- Verbeteringen met betrekking tot aantal laadpalen voor elektrische auto's en schone voertuigen

Economisch kapitaal minst ontwikkeld wel aan beterende hand

De duurzaamheidsdriehoek van Heerhugowaard

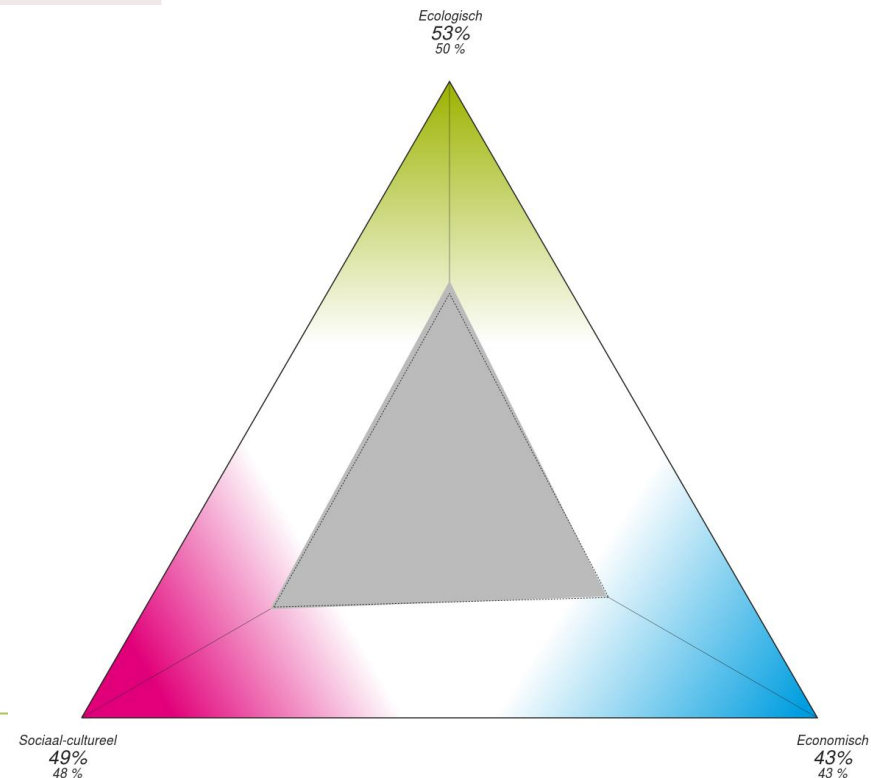

telos brabant's centrum voor
duurzame ontwikkeling

Jaar	2014	2017	ontwikkeling
Totaalscore	47,1	48,1	+
Sociaal-cultureel kapitaal	47,6	48,6	+
Ecologisch kapitaal	50,1	53	+
Economisch kapitaal	43,4	42,8	-/0

- Duidelijke onbalans: economisch kapitaal duidelijk minder ontwikkeld dan met name ecologisch en sociaal cultureel kapitaal.
- 2017 omslagjaar. Over de hele linie verbeterde scores in het bijzonder sociaal-culturele kapitaal en het economische

Ontwikkeling in de tijd

telos brabant's centrum voor
duurzame ontwikkeling

Ontwikkeling in de periode 2014-2017

Kapitaalniveau

Kapitaal	Nederland		Heerhogowaard	
	2014	2017	2014	2017
Totaalscore	49,3	50,5	47,1	48,1
Sociaal-cultureel	50,6	50,4	47,6	48,6
Ecologisch	52,3	54,4	50,1	53,0
Economisch	45,1	46,6	43,4	42,8

Ontwikkeling in Heerhugowaard wijkt iets af van de ontwikkeling op nationaal niveau:

- Herstel zet zich landelijk iets eerder in dan in Heerhugowaard, maar de groei is in 2017 in Heerhugowaard veel krachtiger
- Het ecologisch en sociaal cultureel kapitaal ontwikkelt zich in Heerhugowaard voorspoediger, waardoor het verschil met het nationale beeld verkleind wordt
- Dit geldt niet voor het economisch kapitaal. Wel is het herstel in 2017 krachtiger

Stijgers en dalers¹

(Sterke) Stijgers	(Sterke) Dalers
Woonomgeving	Veiligheid
Energie	Economische participatie
Infrastructuur en bereikbaarheid	Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
Gezondheid	Concurrentievermogen
Maatschappelijke participatie	

1: In volgorde van sterkte en alleen als de daling of stijging groter is dan 3 procent

---

Benchmarking vergelijking met soortgelijke typen gemeenten

telos brabants centrum voor
duurzame ontwikkeling

**Samenvattend beeld: Heerhugowaard niet te ‘vangen’ in één soort type
 Beter in de zaken waar ze zondermeer goed presteert,
 slechter waar ze minder presteert**

Voorraden	Middelgrote gemeenten	Centrum-gemeenten	New town gemeenten	Groei-gemeenten
Maatschappelijke Participatie	+	+	-	-
Economische Participatie	++	++	-	+
Kunst en cultuur	--	--	--	--
Gezondheid	++	++	+	++
Onderwijs	+	+	-	-
Veiligheid	--	--	--	--
Woonomgeving	++	++	++	++
Bodem	++	++	++	++
Water	--	--	-	--
Lucht	++	++	++	++
Hinder en calamiteiten	--	-	--	--
Natuur en landschap	--	--	--	--
Energie	++	++	++	++
Afval en grondstoffen	--	--	--	--
Concurrentievermogen	--	-	--	--
Arbeid	+	-	-	--
Kennis	--	--	--	--
Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	--	-	--	--
Infrastructuur en bereikbaarheid	+	+	+	+

Benchmarking vergelijking met de buurgemeenten

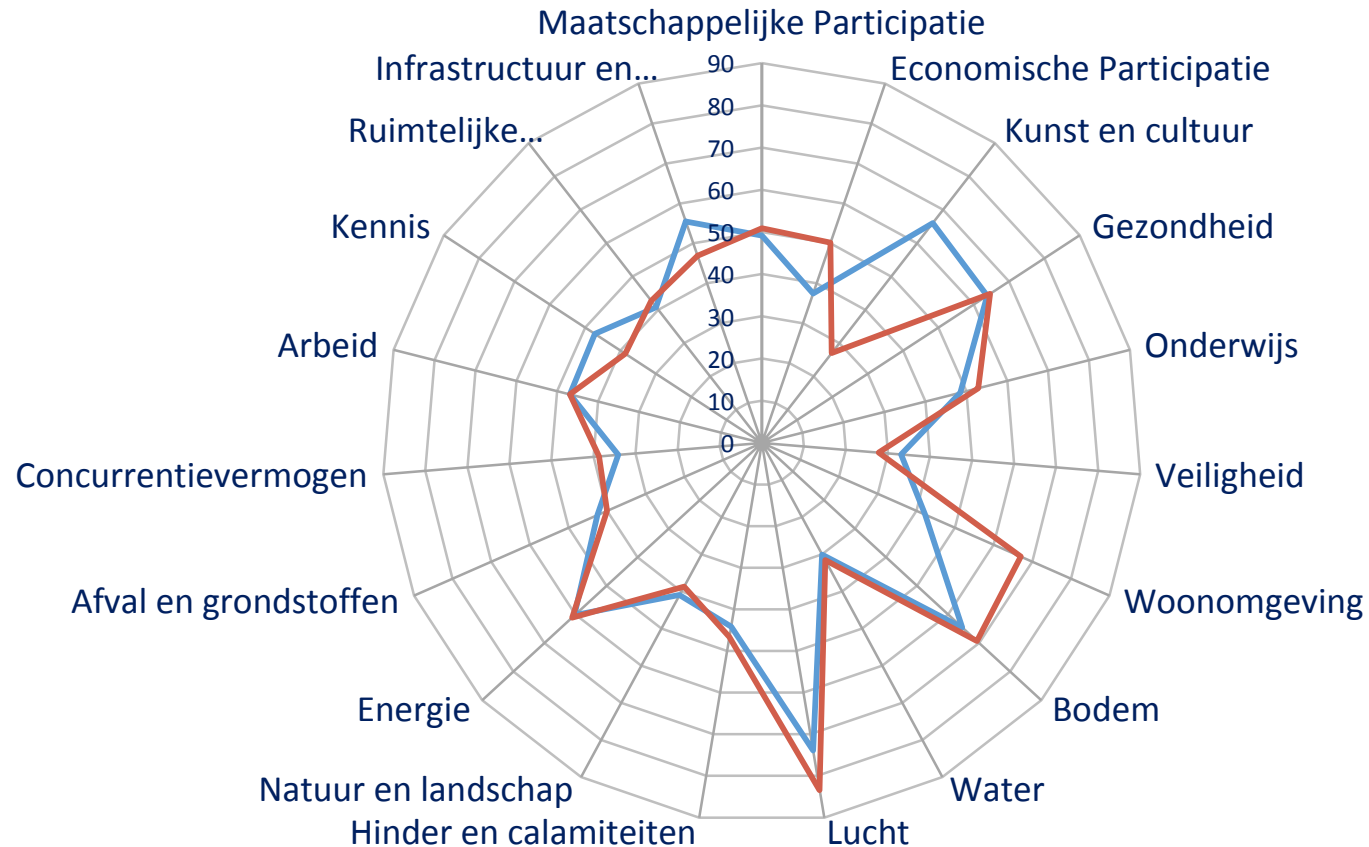
telos brabant's centrum voor
duurzame ontwikkeling

Vergelijking Heerhugowaard met Alkmaar

Heerhugowaard vs Alkmaar

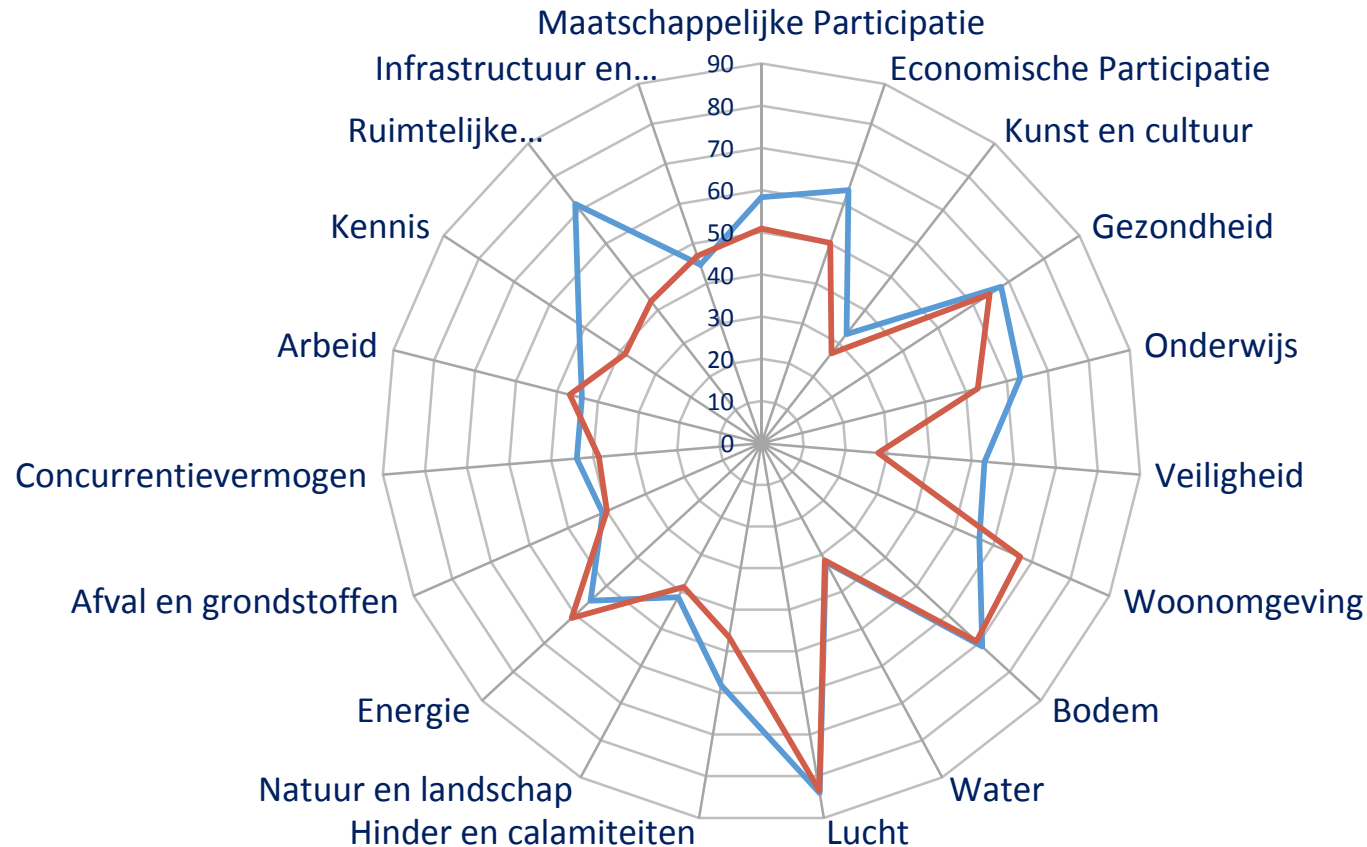
— Alkmaar — Heerhugowaard

Vergelijking Heerhugowaard met Langedijk

Heerhugowaard vs Langedijk

— Langedijk — Heerhugowaard

Samenvattend beeld vergelijking met buurgemeenten

Voorraden	Heerhugo- waard	Alkmaar	Langedijk
Maatschappelijke Participatie	50,9	+	--
Economische Participatie	50,2	++	--
Kunst en cultuur	27	--	--
Gezondheid	64,6	+	-
Onderwijs	52,9	+	--
Veiligheid	27,8	--	--
Woonomgeving	67	++	++
Bodem	69,3	+	-
Water	31,6	+	-
Lucht	83,4	++	-
Hinder en calamiteiten	46,6	+	--
Natuur en landschap	38,7	-	-
Energie	61,1	+	++
Afval en grondstoffen	40	-	-
Concurrentievermogen	38,7	+	--
Arbeid	46,9	-	+
Kennis	38,6	--	--
Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	42,7	+	--
Infrastructuur en bereikbaarheid	46,9	--	+

- + = Heerhugowaard presteert beter: voorraadscore tussen de 0 en 5% beter
 ++ = Heerhugowaard presteert veel beter: voorraadscore meer dan 5% beter
 - = Heerhugowaard presteert slechter: voorraadscore tussen de 0 en 5% slechter
 -- = Heerhugowaard presteert veel slechter: voorraadscore meer dan 5% slechter

Energietransitie in beeld

telos brabants centrum voor
duurzame ontwikkeling

Afspraken in nationale energieakkoord t.a.v. energietransitie

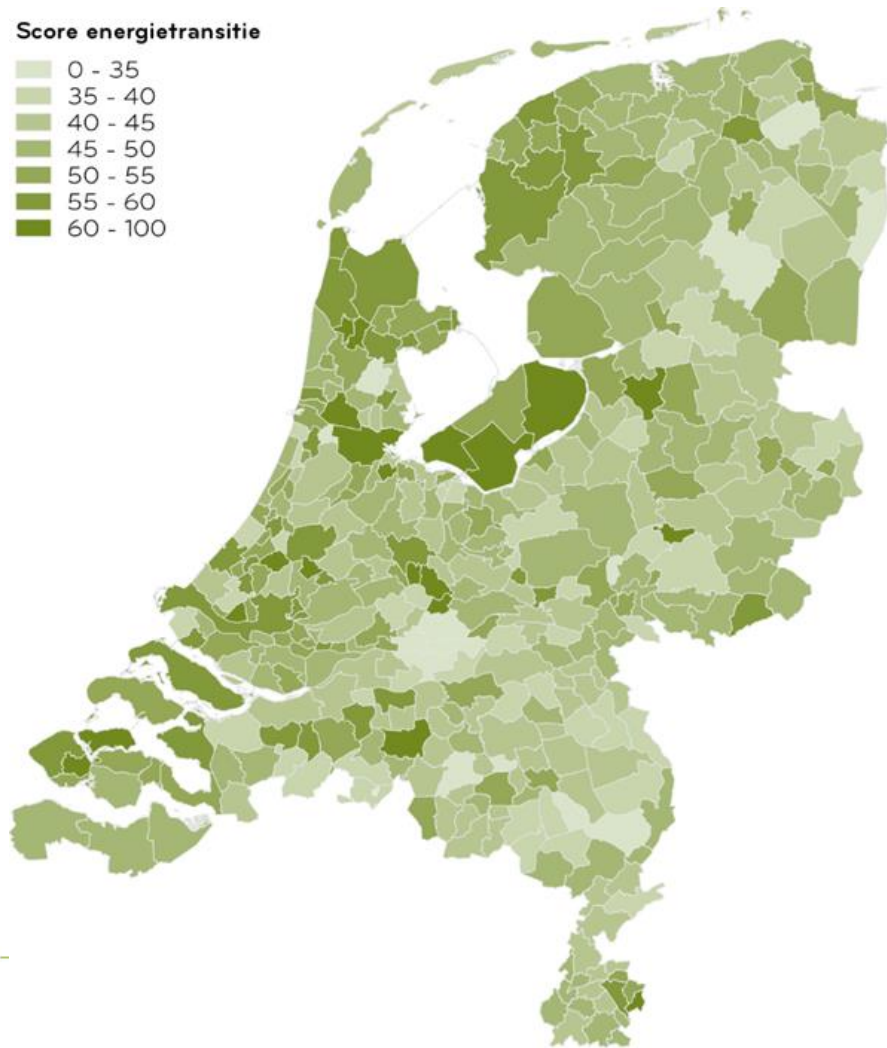
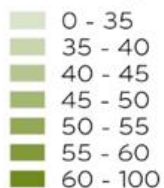
In het nationaal energieakkoord hebben gemeenten aangegeven zich in te gaan zetten voor de energietransitie op het gebied van:

- de gebouwde omgeving met een nadruk op (bestaande) woningbouw en maatschappelijk vastgoed;
  - energiebesparing bij bedrijven door handhaving van de energiebesparingsverplichting uit de Wet milieubeheer;
  - de aanleg van een lokale energie infrastructuur voor warmte en hernieuwbare energie;
  - ruimte voor windenergie, bio-energie en warmte- en koudeopslag.
-

Energietransitie: Heerhugowaard aan de top

Vooral nieuwere gemeenten scoren goed

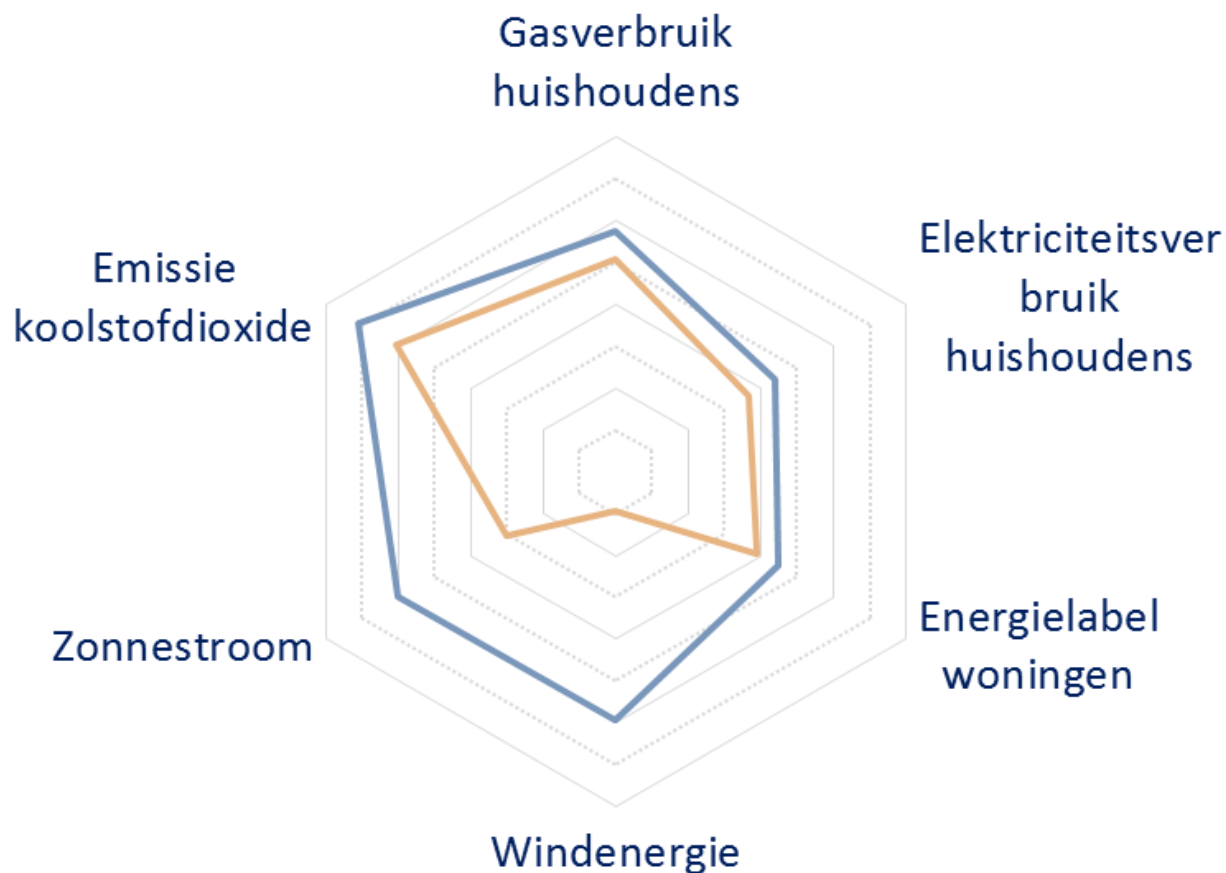
Score energietransitie

Beste scorende Gemeenten	Score energietransitie
Heerhugowaard	70
Nieuwegein	68
Vlaardingen	67
Zoetermeer	67
Kerkrade	67
Zwolle	67
Almere	66
Culemborg	65
Langedijk	64
Houten	64

De energieprestaties op onderdelen vergeleken

Heerhugowaard op alle fronten beter dan het gemiddelde

— Gemiddelde Nederlandse gemeenten — Heerhugowaard

Hoe te gebruiken?

telos brabant's centrum voor
duurzame ontwikkeling

Hoe te gebruiken?

- Benchmark geeft integraal inzicht in het feitelijk presteren en de voortgang
  - Koppeling maken met beleid: waar ga je over als gemeente, waar heb je veel en waar weinig invloed (verwachtingenmanagement)
  - Doordenken hoe beleid doorwerkt op allerlei andere terreinen: positieve en negatieve externe effecten (PPPscan)
  - Eventueel zelfs beleid doorrekenen op de te verwachten effecten
-

Beleidsbeïnvloeding op voorraadniveau

Sociaal-cultureel kapitaal

Voorraad	Invloed
Maatschappelijke Participatie	0/+
Economische Participatie	0/+
Kunst en cultuur	+
Gezondheid	0
Veiligheid	+
Woonomgeving	+
Onderwijs	0/+

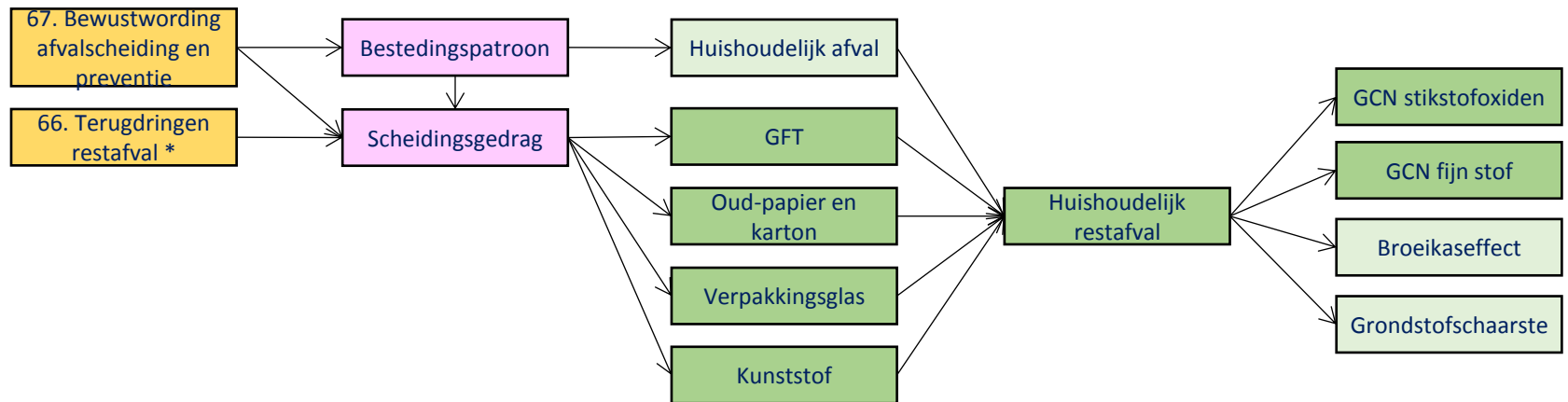
Ecologisch kapitaal

Voorraad	Invloed
Bodem	0/+
Lucht	0/+
Hinder en calamiteit	+
Water	0/+
Natuur en landschap	+
Energie	0/+
Afval en grondstoffen	++

Economisch kapitaal

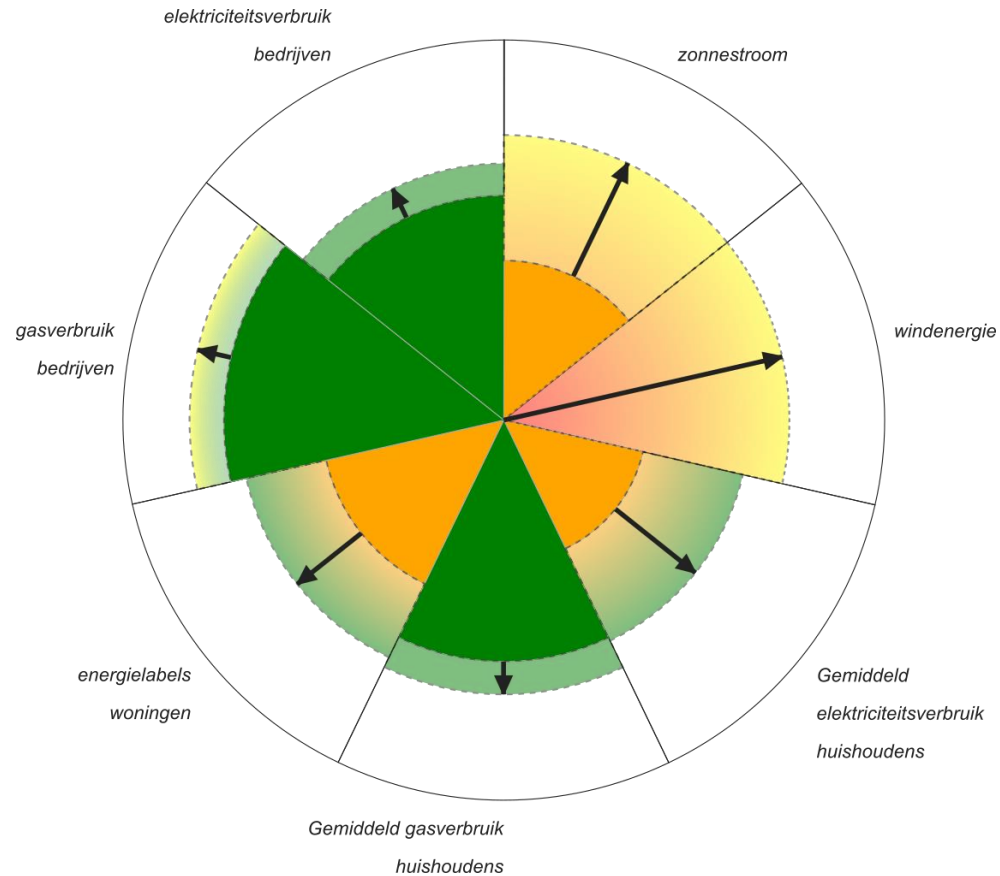
Voorraad	Invloed
Arbeid	0/+
Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	+
Concurrentievermogen	0/+
Infrastructuur en bereikbaarheid	+
Kennis	0/+

Relaties maatregelen en indicatoren beleidseffectketen in beeld

Doorrekenen: effecten van beleidsmaatregelen

Voorbeeld: Teylingen

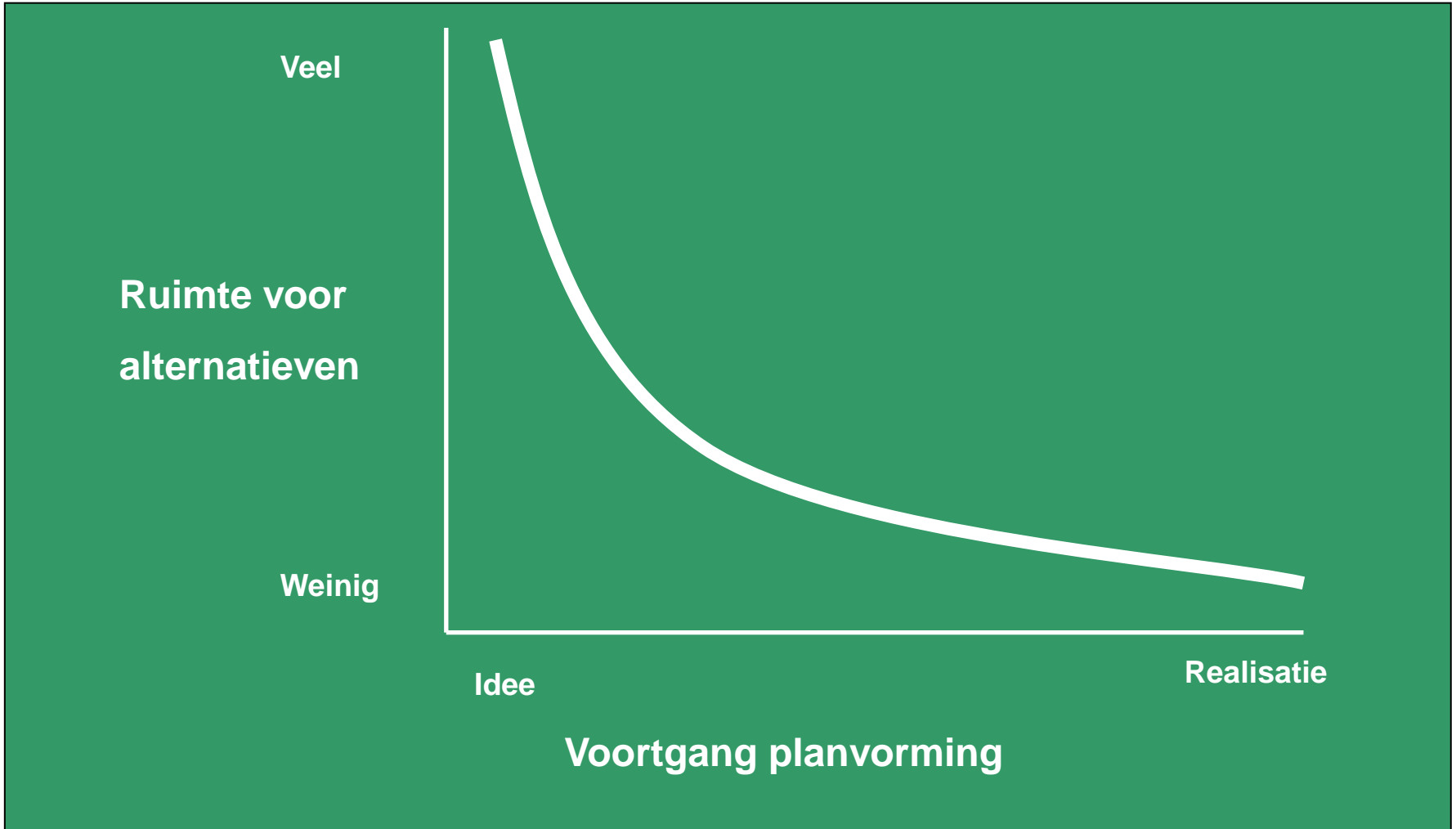

PPPscan: webtool

- Practische tool ter ondersteuning van het proces van beleidsontwikkeling
  - Er opgericht om stakeholders met verschillende belangen een plek te geven in het beleidsontwikkelingsproces
  - Gebaseerd op:
    - Het drie kapitalen model van Telos en,
    - De mutual gains approach van Larry Susskind (MIT)
  - In de vorm van een webapplicatie (freeware):
<http://www.pppscan.nl/mijn-scans/>
  - Als een 'gestructureerde checklist'
  - Geeft geen absolute uitkomsten maar geeft informatie over (gepercipieerde) sterktes en zwaktes van een project
-

Waarom toets vooraf?

Gebruik

Twee soorten gebruik:

- Individueel
- Groep
  - geen belangenvertegenwoordigers (homogene groep)
  - wel belangenvertegenwoordigers te ordenen langs de 3P's
- Iedereen wordt gevraagd te scoren op de eisen die horen bij de voorraden
- Eventueel met toelichting/motivatie c.q. verbeteringsvoorstellen

telos brabants centrum voor
duurzame ontwikkeling

Welkom John Dagevos

Home

PPP-scan

Duurzame ontwikkeling

Voorraden

Handleiding

Contact

Mijn scans

Mijn account

Afmelden

Scan scores

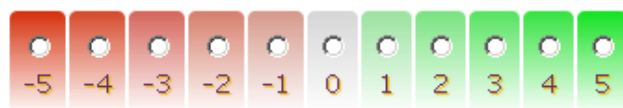
tilburg ?

Sociale participatie

Het doel is te waarborgen dat burgers - ongeacht geslacht, leeftijd, etnische achtergrond, geloof, - aan de samenleving kunnen (blijven) deelnemen en daarvan niet worden uitgesloten en dat burgers zelf een actieve bijdrage leveren aan de samenleving (vrijwilligerswerk, verenigingsleven, maatschappelijke organisaties).

[Meer over Sociale participatie](#)

Uw score voor deze voorraad ?

Opslaan en volgende »

Motivatie ?

Verbeterpunten ?

People

→ [Sociale participatie](#)

[Gezondheid](#)

[Kunst en cultuur](#)

[Woonomgeving](#)

[Veiligheid](#)

[Onderwijs](#)

[Economische en politieke participatie](#)

Planet

[Bodem](#)

[Lucht](#)

[Natuur](#)

[Oppervlaktewater](#)

[Grondwater](#)

[Landschap](#)

Profit

[Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden](#)

[Kapitaal](#)

[Kennis](#)

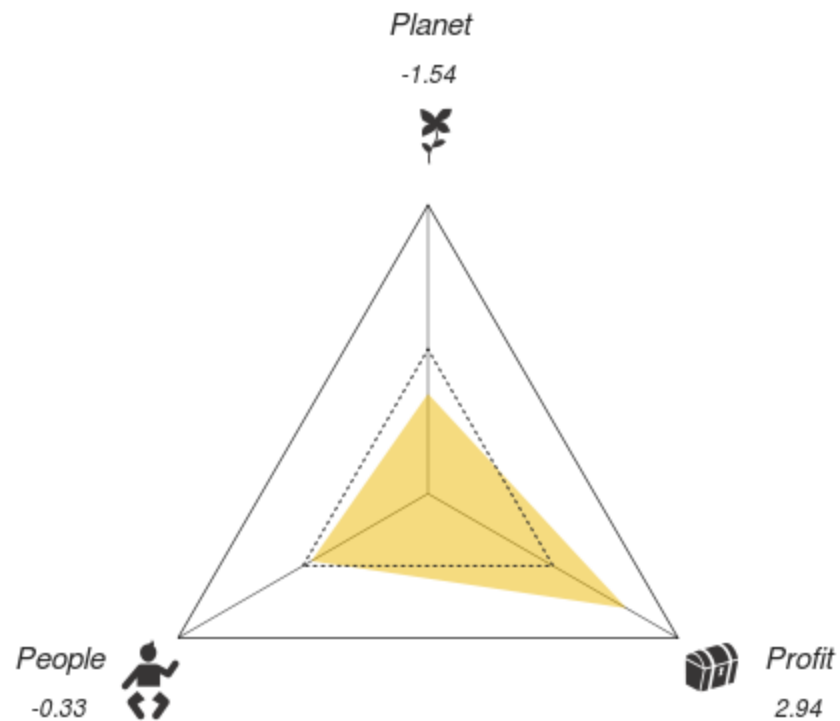

Resultaten

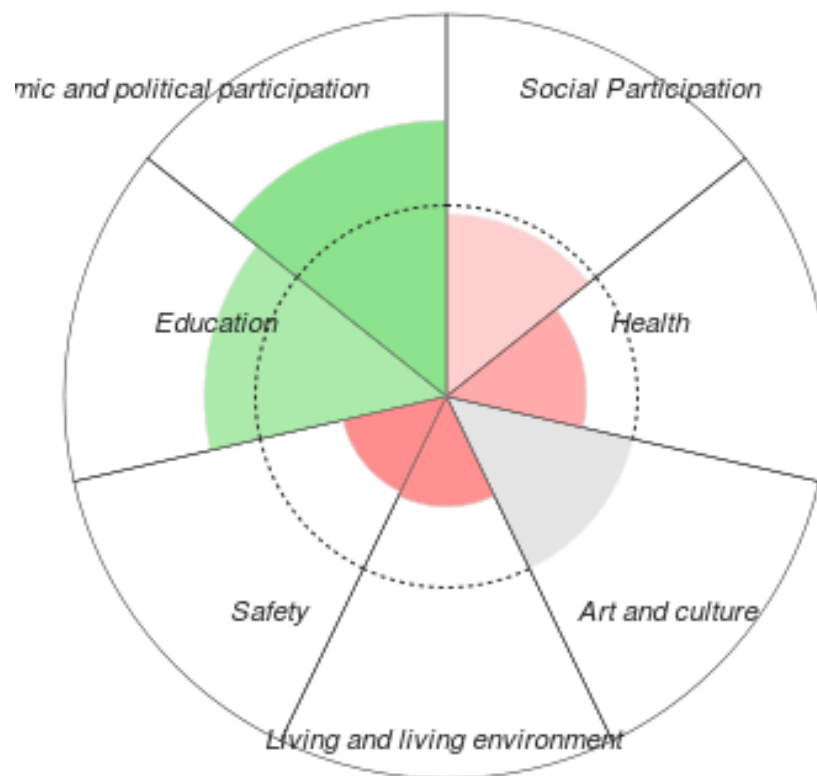
- Op kapitaalniveau: evenwichtige ontwikkeling of niet?
- Op voorraadniveau: inzicht in verwachte negatieve en positieve effecten op realisatie eisen
- Spreiding: eensgezindheid of niet?
- Verschillen in verwachtingen tussen belangengroepen

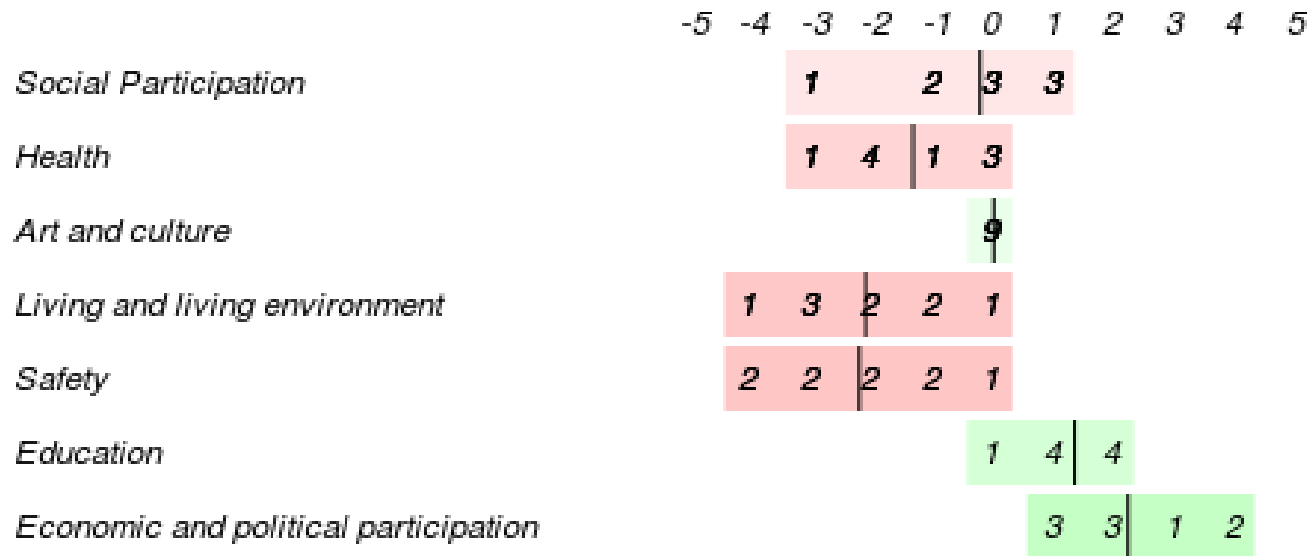
Resultaten op kapitaalsniveau

Resultaten op het niveau van voorraden

Verdeling van de antwoorden: overeenstemming of niet?

Verschillen tussen belangengroepen op kapitaalsniveau

